

На основу члана 6 став 1 Уредбе о заступнику Републике Србије пред Европским судом за људска права ("Службени гласник РС", број 61/06 - пречишћен текст) објављује се Пресуда Европског суда за људска права по представци број 17153/11 - Вучковић и др. против Србије, која гласи:

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ВУЧКОВИЋ И ДРУГИ ПОДНОСИОЦИ ПРЕДСТАВКЕ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(представка број 17153/11 и 29 других представки наведених у Прилогу ове пресуде)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

28. август 2012. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Вучковић и други против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Françoise Tulkens, *predsednik*,

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

Isabelle Berro-Lefèvre,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Guido Raimondi, *sudije*,

i Françoise Elens-Passos, *zamenik sekretara odeljenja*,

после већања на затвореној седници одржаној 10. јула 2012. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу тридесет посебних представки против Србије које су Суду поднете према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: "Конвенција"), 14. фебруара 2011. године. Сви подносиоци представки су били држављани Србије, а њихови лични подаци наведени су у Прилогу ове пресуде.
2. Подносиоце представки је пред Судом заступао г. С. Алексић, адвокат из Ниша. Владу Србије ("Влада") заступао је њен заступник, г. С. Царић.
3. Подносиоци представки жалили су се на дискриминацију и недоследност домаће судске праксе у вези са исплатом дневница одобрених свим резервистима који су били у Војсци Југославије у периоду од марта до јуна 1999. године.
4. Представке су 24. августа 2011. године достављене Влади. Одлучено је такође да се њихова допуштеност и основаност разматра истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Чињенице овог предмета, како су их странке приказале, могу се сумирати на следећи начин.

A. Контекст и поступци које су покренули подносиоци представки

6. Сви подносиоци представки су били резервисти које је Југословенска војска мобилисала у вези са интервенцијом Организације северно атлантског пакта у Србији. Они су били у војној служби од марта до јуна 1999. године, и на основу тога су имали право на одређену дневницу, као што је признато једним бројем решења и наредби из априла 1999. године потписаних од стране тадашњег начелника Генералштаба Војске Југославије. Ова решења и наредбе се и сами заснивају на релевантним подзаконским актима усвојеним у складу са законодавством о војној служби, конкретно Правилником о накнади путних и других трошкова у Војсци Југославије), која су измењена у марту 1999. године.
7. Међутим, после демобилизације Влада је одбила да испуни своју обавезу према резервистима, укључујући и подносиоце представки.
8. Резервисти су касније организовали серију јавних протеста, од којих су се неки завршили отвореним сукобом са полицијом. Коначно, после продужених преговора, Влада је 11. јануара 2008. године постигла споразум са неким резервистима, посебно са оним са пребивалиштем у општинама Куршумлија,

Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, којим је њима загарантована исплата у шест месечних рата. Ово плаћање је требало да се изврши преко њихових општина, предвиђене су збирне суме за сваку општину. Наведене општине су изабране због статуса "неразвијених", који је подразумевао да су резервисти угрожени, односно лошег имовинског стања. Са своје стране, предметни резервисти прихватили су да се одрекну свих преосталих тужби по основу службе у војсци за 1999. годину које су још биле у току пред парничним судовима, као и свих других потраживања с тим у вези. Најзад, предвиђено је да ће критеријуме за расподелу предметне "финансијске помоћи" утврдити Комисија састављена од представника локалне управе и представника самих резервиста.

9. Подносиоци представке, као и сви други резервисти без пријављеног пребивалишта у наведеним општинама, нису могли добити помоћ на основу Споразума од 11. јануара 2008. године.

10. Подносиоци представке су због тога 26. марта 2009. године поднели парничну тужбу против Тужене државе, тражећи исплату дневница и тврдећи да су дискриминисани.

11. Основни суд у Нишу је 8. јула 2010. године пресудио против подносилаца представке. Тиме је он потврдио валидност правног основа њихове тужбе, али је констатовао, као што је Тужена истакла, да је важећи период застарелости био три године од њихове демобилизације, у складу са чланом 376. став 1. Закона о облигационим односима. Тужба подносилаца представки је према томе поднета неблаговремено.

12. Апелациони суд у Нишу је 16. новембра 2010. године потврдио ову пресуду по жалби, која је тиме постала правоснажна. У образложењу пресуде Апелациони суд је констатовао да су периоди застарелости и од три и од пет година прописани чланом 376. ст. 1 и 2. Закона о облигационим односима већ били истекли пре него што су подносиоци представки поднели парничну тужбу (видети став 40. у даљем тексту).

13. Пошто им је уручена одлука Апелационог суда, подносиоци представке су се 21. јануара 2011. године даље жалили Уставном суду. У жалби су, између осталог, изнели да спорна пресуда Апелационог суда у Нишу није доследна бројним пресудама које су донели други апелациони судови у Србији - тј. окружни судови док су постојали, као и виши и апелациони судови после тога - који су на исте чињенице примењивали дужи, десетогодишњи период застарелости и тако пресуђивали у корист тужилаца (видети члан 371. Закона о облигационим односима у ставу 39. у даљем тексту). Подносиоци представки су се такође позвали на Споразум закључен између Владе и неких резервиста од

11. јануара 2008. године, који је искључивао све остале резерviste укључујући и њих саме.

14. Поступак пред Уставним судом је још у току.

Б. Остале грађанске парнице

15. У периоду од 2002. године до почетка марта 2009. године првостепени и апелациони судови широм Србије пресуђивали су и у корист резервиста у ситуацији као што је ситуација подносилаца представки и против њих, ослањајући се на трогодишњи /петогодишњи или десетогодишњи рок застарелости.

16. У међувремену, 2003. године и 2004. године, Врховни суд је усвојио два правна схватања, а оба су подразумевала да би важећи период застарелости требало да буде три/пет година сходно члану 376. ст. 1 и 2. Закона о облигационим односима (видети ст. 40, 43 и 44 у даљем тексту).

17. Влада је такође тврдила да је Врховни суд усвојио још једно правно схватање о овом питању 2009. године, са истим дејством али одређеније, али то мишљење није никада објављено у "Билтену судске праксе".

18. У периоду од 25. фебруара 2010. године до 15. септембра 2011. године разни апелациони судови суштински су пресуђивали у складу са правним схватањима Врховног суда из 2003. године и 2004. године (видети, на пример, решења Вишег суда у Краљеву, Гж. 1476/11 од 15. септембра 2011. године; Вишег суда у Ваљеву, Гж. 252/10 од 25. фебруара 2010. године, 806/10 од 27. маја 2010. године, 1301/10 од 30. септембра 2010. године, 1364/10 од 4. новембра 2010. године и 355/11 од 24. марта 2011. године; Вишег суда у Крушевцу, Гж. 38/11 од 27. јануара 2011. године, 282/11 од 7. априла 2011. године и 280/11 од 26. априла 2011. године; као и Апелационог суда у Нишу, Гж. 2396/10 од 23. јуна 2010. године, 3379/2010 од 2. јула 2010. године, 2373/2010 од 21. јула 2010. године и 4117/2010 од 30. новембра 2010. године).

19. У периоду од 17. јуна 2009. године до 23. новембра 2011. године донет је и један број одлука у којима су апелациони судови пресудили против резервиста, мада по другом основу. Конкретно, њихове тужбе, за разлику од тужби подносилаца представки, су одбачене због управне природе, и као такве, биле су ван надлежности парничних судова (видети решење Окружног суда у Београду Гж. 7773/09 од 17. јуна 2009. године, као и решења Вишег суда у Београду Гж. 11139/10, 11636/10 и 10897/10 од 17. новембра 2010. године, 23. новембра 2011. године и 23. новембра 2011. године).

20. Основни суд у Лесковцу је 17. јула 2010. године усвојио пресуду због изостанка у корист једног резервисте (П. бр. 1745/07). Према информацијама

које су странке доставиле, нема доказа да је ова пресуда икада постала правоснажна.

В. Додатне чињенице у вези са Споразумом од 11. јануара 2008. године

21. Влада је 17. јануара 2008. године потврдила Споразум од 11. јануара 2008. године, и одлучила да предметним општинама исплати износе наведене у њему.

22. Влада је 28. августа 2008. године формирала радну групу са задатком да обради захтеве свих других резервиста, тј. оних који немају пребивалиште у наведених седам општина. Међутим, пошто је са разним групама резервиста разговарала о овом питању, ова радна група је коначно закључила да њихови захтеви нису прихватљиви, између осталог, због тога: (и) што нису ускладили или специфицирали своје захтеве; (ии) што су неки њихови представници имали нејасан став како да их заступају; (иии) што су недостајала државна средства која би се могла употребити у ту сврху; и (ив) што су у већини случајева, ратне дневнице већ исплаћене резервистима.

23. Повереница за заштиту равноправности, канцеларија типа омбудсмана основана на основу Закона о забрани дискриминације (објављен у "Сл. гласнику РС", број 22/09) је 26. јула 2011. године изнела мишљење о притужбама једне организације која је заступала интересе резервиста у ситуацији као што је ситуација подносилаца представки. Она је закључила да су они дискриминисани на основу пријављеног пребивалишта, тј. због тога што нису имали пребивалиште у седам привилегованих општина, и препоручила Влади да предузме све неопходне мере како би се обезбедило да сви резервисти добију исплате утврђене одлуком од 17. јануара 2008. године. Влада је такође позвана да Повереници достави одговарајући "акциони план" у року од тридесет дана. У образложењу одлуке Поверенице констатовано је, између осталог, да су предметне исплате, дневнице, без обзира што их је Влада сматрала социјалном помоћи која се додељује угроженима, а да то најбоље показује чињеница да су предметни резервисти морали да се одрекну тужби у вези са дневницама као и чињеница да резервисти са пребивалиштем у седам дотичних општина појединачно никада нису имали обавезу да доказују имовинско стање и социјалну угроженост. Због тога, јасно је да није било објективног и разумног оправдања за различито третирање резервиста само на основу пребивалишта.

24. Министарство рада и социјалне политике је 7. децембра 2011. године констатовало да би преговоре требало наставити са разним групама резервиста и да би, ако је могуће, финансијску помоћ требало доделити најугроженијим од њих.

Г. Допис од 16. марта 2009. године

25. Министарство економије и регионалног развоја је 16. марта 2009. године упутило допис Министарству правде, у коме се, између осталог, наводи да постоје бројне парнице у вези са запошљавањем, против постојећих или бивших друштвених предузећа, које могу угрозити економску стабилност земље. Оно је стога ургирало код Министарства правде да размотри могућност да се судови обавесте да прекину одређене врсте ових парница до краја 2009. године, као и да се одустане од извршења свих већ донетих правоснажних пресуда у тим поступцима. Према извештајима бројних медија, пошто га је примило, Министарство правде је тај допис проследило Врховном суду, који га је затим факсом проследио председницима апелационих судова ради информације.

26. Врховни суд је 23. марта 2009. године обавестио јавност да је одбацио препоруку Министарства економије и регионалног развоја. Он је, између осталог, констатовао да је правосуђе Србије независно у односу на извршне и законодавне огранке Владе.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

А. Устав Републике Србије (објављен у "Службеном гласнику Републике Србије" - "Сл. гласник РС", број 98/06)

27. Релевантне одредбе Устава гласе како следи:

Члан 21. ст. 2 и 3.

"Свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације.

Забрањена је свака дискриминација по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националног или друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовинског стања, културе, језика, старости, психичког или физичког инвалидитета."

Члан 32. став 1.

"Свако има право на... [правично суђење пред]... судом... [у одлучивању]... о његовим [или њеним] правима и обавезама..."

Члан 36. став 1.

"Јемчи се једнака заштита права...пред судовима."

Члан 170.

"Уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а

којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту."

Б. Пракса Уставног суда

28. Уставни суд је 9. јуна 2010. године и 17. фебруара 2011. године одбио две посебне уставне жалбе које су уложили резервисти у ситуацији као што је ситуација подносилаца представки. Наведени суд је, између осталог, констатовао да су одлуке парничних судова усвојене против њих, биле "засноване на важећем домаћем законодавству". Подносиоци жалбе се међутим нису никада конкретно жалили због недоследности релевантне судске праксе нити да су били дискриминисани (Уж. 460/08 и Уж. 2293/10).

29. Уставни суд је 17. фебруара 2011. године, у још једном предмету као што је предмет подносилаца представки, између осталог, практично игнорисао притужбу због различитог третмана две групе резервиста на основу Споразума од 11. јануара 2008. године. Он нарочито није дао суштинску оцену питања које су поставили подносиоци представки, уз даљу констатацију да нису понудили одговарајући доказ у вези са постојањем недоследне судске праксе о том питању (Уж. 2901/10).

30. У још једном предмету као што је предмет подносилаца представки, Уставни суд је 7. априла 2011. године пресудио против подносилаца жалбе у вези са њиховом притужбом на исход њиховог предмета пред нижим судовима. У самој одлуци није било позивања на Споразум од 11. јануара 2008. године, па остаје нејасно да ли су подносиоци жалбе уопште поставили ово питање (Уж. 4421/10).

31. У предмету као што је предмет подносилаца представки, али у ком су парнични судови одбацили захтеве резервиста као захтеве ван њихове надлежности *ратионе материје* (видети, на пример, став 19. у горњем тексту), Уставни суд је 8. марта 2012. године пресудио у корист подносилаца жалбе који су тврдили да је судска пракса недоследна (пресуде донете у њиховим предметима и неколико других пресуда које су судови донели 2002. године) и наложио да спорни парнични поступак буде поновљен. У вези са притужбом подносилаца представки због дискриминације, Уставни суд је резонувао да наведена недоследност не представља дискриминацију пошто спорне судске одлуке нису биле донете на основу личног својства подносилаца представки. У образложењу суда такође није било позивања на Споразум од 11. јануара 2008. године (Уж. 2289/09).

32. Одлуком Уж. 61/09, усвојеном 3. марта 2011. године, и одлукама Уж. 553/09, 703/09 и 792/09, усвојеним 17. марта 2011. године, као и одлукама Уж.

2133/09, 1928/09, 1888/09, 1695/09, 1578/09, 1575/09, 1524/09, 1318/09 и 1896/09, донетим између 7. октобра 2010. године и 23. фебруара 2012. године, Уставни суд је утврдио постојање недоследности домаће судске праксе у парничном контексту, а затим је утврдио да се тиме повредило начело правне сигурности, које је саставни део права подносилаца представки на правично суђење. Притужбе подносилаца представки у смислу да је исто стање имало за последицу и њихову дискриминацију, Уставни суд је одбацио као очигледно неосноване, пошто спорне судске одлуке нису биле донете на основу личних својстава подносилаца представки. Није наложено понављање поступка. Горе наведене одлуке односиле су се на питања која фактички немају везе са личним својством подносилаца представки у овом предмету.

В. Закон о парничном поступку (објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 125/04 и 111/09)

33. Члан 2. став 1. прописује, између осталог, да све странке имају право на једнаку заштиту њихових права.

34. Члан 476. утврђује околности у којима се може донети пресуда због изостанка, на основу, између осталог, пропуста туженог да се појави пред судом упркос томе што му је уручен судски позив.

35. Члан 422.10 прописује да се поступак може поново покренути ако Европски суд за људска права донесе пресуду у односу на Србију у вези са истим или сличним правним питањем.

Г. Закон о уређењу судова (објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 63/01, 42/02, 27/03, 29/04, 101/05 и 46/06)

36. Члан 40. ставови 2 и 3 прописује, између осталог, да се седница одељења Врховног суда одржава ако постоји неко питање у вези са доследношћу његове судске праксе. Правна схватања усвојена на основу тога су обавезујућа за већа односног одељења.

Д. Правилник о накнади путних и других трошкова у Војсци Југославије (објављен у "Војном службеном гласнику", бр. 38/93, 23/93, 3/97, 11/97, 12/98, 6/99 и 7/99)

37. Овај Правилник утврђује релевантне појединости у вези са надокнадом трошкова насталих у вези са војном службом.

Ђ. Закон о облигационим односима (објављен у "Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и "Службеном листу Савезне Републике Југославије, број 31/93)

38. Члан 360. став 3. прописује да се судови не морају, током поступка пред њима, обазирати на застарелост осим ако се дужник није позвао на њу.

39. Члан 371. прописује да је општи рок застарелости за парничне тужбе десет година, уколико није другачије предвиђено.

40. Члан 376. ставови 1 и 2. прописује, између осталог, да је рок застарелости захтева за накнаду три године од тренутка када је подносилац захтева сазнао за штету, али да је, у сваком случају, апсолутна застарелост пет година од настанка штете.

41. Чланови 387 и 388. прописују, између осталог, да се рок застарелости прекида када дужник призна предметни захтев, директно или индиректно, као и када подносилац захтева поднесе парничну тужбу с тим у вези.

42. Члан 392 §§ 1-3 прописује, између осталог, да је дејство таквог прекида да важећи период застарелости почиње да тече као нови од тренутка када дужник прихвати предметни захтев, односно од завршетка грађанске парнице.

Ж. Правна схватања која је усвојио Врховни суд

43. Врховни суд је 26. маја 2003. године утврдио, између осталог, да, потпуно одвојено од надлежности управних органа у вези са захтевима резервиста за дневницама, парнични судови имају надлежност да одлучују о основаности у свим односним предметима у којима они траже накнаду штете (видети став 40. у горњем тексту) на основу противзаконитог акта Државе (*правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије утврђено на седници од 26. маја 2003. године, објављено у Билтену Врховног суда број 1/04*).

44. Врховни суд је 6. априла 2004. године у суштини поново потврдио правно схватање од 26. маја 2003. године, проширујући његову примену на одређена друга "права на основу службе у војсци". Он је такође констатовао да је у међувремену било одређене недоследности пред судовима (*правно схватање Грађанског одељења Врховног суда утврђено на седници од 6. априла 2004. године, објављено у "Билтену Врховног суда", број 1/04*).

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

45. Суд сматра да би, у складу са Правилем 42 став 1. Пословника Суда, представке требало здружити, с обзиром на слично чињенично и правно стање.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

46. Према члану 6. став 1. Конвенције, подносиоци представки су се жалили због недоследне судске праксе судова у Србији, посебно због тога што је Апелациони суд у Нишу одбио њихове захтеве и што су други парнични судови усвојили идентичне захтеве других резервиста на основу другачијег тумачења важећих рокова застарелости.

47. Члан 6. став 1., у релевантном делу, гласи како следи:

"Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама..., има право на правичну... расправу... пред независним... судом..."

А. Наводи странака

48. Влада је навела да је Уставни суд до сада пресудио у двадесет три случаја као што је случај подносилаца представки. У двадесет једном од ових случајева, у релевантном делу, он је одбио притужбе, а у преостала два притужбе је одбацио из процесних разлога. Влада је, међутим, остала при ставу да ниједан од подносилаца представки у тим случајевима није прописно тврдио и/или документовао притужбе на недоследност судске праксе (видети, на пример, ставове 28-30. у горњем тексту).

49. Влада је даље Суду доставила примерак одлуке Уставног суда од 8. марта 2012. године (видети став 31. у горњем тексту), која је, како је тврдила, пример делотворности уставне жалбе, иако у мало другачијем контексту.

50. Пошто је решавање жалбе подносилаца представки у току пред Уставним судом, Влада је остала при ставу да су њихове притужбе преурађене у смислу члана 35. став 1. Конвенције.

51. Алтернативно, Влада је тврдила да чињенице конкретног случаја јасно указују да није било повреде члана 6. став 1. Конвенције. Посебно: (и) Врховни суд је усвојио два правна схватања, 2003. године, односно 2004. године, у којима се наводи да би требало да се примене рокови застарелости од три/пет година; (ии) она је 2009. године усвојила посебно правно схватање у том смислу, којим се уклања преостала неизвесност; (иии) од тог времена домаћа правна пракса по овом питању је доследна, тј. првостепени и другостепени судови јединствено су примењивали рокове застарелости од три/пет година, сем у узгредној пресуди због изостанка донетој пред првостепеним судом где надлежан парнични суд није могао да узме у обзир рок застарелости због пропуста туженог да му на то уложи приговор. Влада је закључила да је због тога подносиоцима представки од почетка требало да буде јасно да ће њихови захтеви бити одбачени као застарели.

52. Најзад, Влада је навела да препорука садржана у допису Министарства економије од 16. марта 2009. године иначе није примењена (видети ст. 25 и 26. у горњем тексту). Она према томе није релевантна за предметни случај.

53. Запажања подносилаца представки, после достављања њиховог предмета Влади, поднета су по истеку рока који је Суд утврдио. Председник Већа је због тога одлучио да, према Правилу 38 став 1. Пословника Суда, она не би требало да буду укључена у спис предмета који ће Суд разматрати (видети такође став 20. Практичног упутства о писаним поднесцима). Сва ажурирања чињеница су, међутим, прикључена списима и прослеђена Влади ради информације.

Б. Оцена Суда

54. У недавној пресуди Великог већа у предмету *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* ([VM], број 13279/05, 20. октобар 2011. године), Суд је подсетио на главна начела која се примењују у предметима у вези са питањем противречних судских одлука (ст. 49-58). Она се могу сумирати на следећи начин:

(i) Улога Суда није да се бави чињеничним или правним погрешкама које је наводно учинио национални суд осим и у оној мери у којој су повређена права заштићена Конвенцијом (видети *García Ruiz protiv Španije* [BB], број 30544/96, став 28., ЕЦХП 1999-И). На исти начин, није задатак Суда да упоређује, сем у случају очигледне произвољности, различите одлуке домаћих судова, чак и када су донете у наизглед сличним поступцима, с обзиром да се независност ових судова мора поштовати (видети *Ādamsons protiv Latvija*, број 3669/03, став 118., 24. јун 2008. године);

(ii) Постојање супротних судских одлука је стална карактеристика правних система који се заснивају на мрежи судећих и жалбених судова, са надлежношћу на одређеној територији. Такве разлике могу се јавити у оквиру истог суда. Ово се само по себи не може сматрати супротно Конвенцији (видети *Santos Pinto protiv Portugala*, број 39005/04, став 41, 20. мај 2008. године, и *Tudor Tudor*, цитиран у горњем тексту, став 29.);

(iii) Критеријуми којима се Суд руководи приликом оцене да ли су супротне одлуке различитих домаћих судова, који су одлучивали у последњој инстанци, у сагласности са правом на правично суђење према члану 6. став 1. Конвенције, састоји се у установљавању да ли постоје "дубоке и дуготрајне разлике" у судској пракси домаћих судова, да ли домаће право предвиђа механизам за превазилажење ових разлика, те да ли се тај механизам примењује и какав је ефекат те примене (видети *Иордан Иорданов и други*, цитиран у горњем тексту, ст. 49-50; видети такође *Beian (број 1)*, цитиран у горњем тексту, ст. 34- 40; *Ştefan i Ştef protiv Rumunije*, бр. 24428/03 и 26977/03, ст. 33-36, 27. јануар 2009. године; *Schwarzkopf i Taussik*, цитиран у горњем тексту, 2. децембар 2008. године;

Tudor Tudor, цитиран у горњем тексту, став 31.; и *Ștefănică i други*, цитиран у горњем тексту, став 36.);

(iv) Оцена Суда заснива се такође и на принципу правне сигурности који је имплицитно садржан у свим члановима Конвенције и представља суштински аспект владавине права (видети, међу другим ауторитетима, *Beian* (број 1), цитиран у горњем тексту, став 39.; *Jordan Jordanov* и други, цитиран у горњем тексту, став 47.; и *Șтефăницă и други*, цитиран у горњем тексту, став 31.);

(v) Принцип правне сигурности гарантује, између осталог, извесну стабилност и доприноси поверењу јавности у судове. Опстајање противречних судских одлука, с друге стране, може довести до правне несигурности која би вероватно довела до умањења поверења јавности у правни систем, при чему је јасно да је такво поверење један од суштинских елемената државе која се заснива на владавини права (видети *Padurar* против *Rumunije*, став 98., број 63252/00, ЕЦХР 2005- XII (изводи); *Винчић и други против Србије*, бр. 44698/06 и други, став 56., 1. децембар 2009. године; и *Șтефăницă и други*, цитирани у горњем тексту, став 38.);

(vi) Међутим, захтеви за правном сигурношћу и заштитом легитимног поверења јавности, не дају стечено право на доследност судске праксе (видети *Unédic* против *Francuske*, број 20153/04, став 74., 18. децембар 2008. године). Развој судске праксе није сам по себи противречан исправној примени правде јер пропуст да се одржи динамичан и развојни приступ могао би довести до ризика ометања реформе или напретка (видети *Atanasovski* против *Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, број 36815/03, став 38., 14. јануар 2010. године).

55. Ако се вратимо на предметни случај, Суд прво примећује да су се подносиоци представки жалили на одбијање њихових захтева од стране Апелационог суда у Нишу и усвајање од стране других парничних судова идентичних захтева које су поднели други резервисти на основу другачијег тумачења *важећих рокова застарелости*.

56. Друго, јасно је да је по овом питању постојала противречна судска пракса у периоду од 2002. године до почетка марта 2009. године, а можда и после тога, али је изгледа од фебруара 2010. године она делотворно усаглашена на другостепеној инстанци у складу са правним схватањима Врховног суда из 2003. године и 2004. године, тј. доследном применом рокова застарелости од три/пет година, а не општег рока од десет година (видети ст. 15-18, 39 и 40 у горњем тексту). У том контексту од малог је значаја да ли је Врховни суд 2009. године усвојио додатно правно схватање (видети став 17. у горњем тексту).

57. Треће, подносиоци представки су захтев поднели 26. марта 2009. године, док је Основни суд донео пресуду против њих 8. јула 2010. године,

применивши рок застарелости од три године (видети ст. 10 и 11. у горњем тексту). Према томе, произлази да је релевантна пракса другостепених судова усаглашена мање од годину дана после подношења тужбе подносилаца представки и, у сваком случају, више од четири месеца пре доношења првостепене пресуде у њиховом случају.

58. Четврто, уочава се да је 17. јула 2010. године Основни суд у Лесковцу донео пресуду због изостанка у корист једног резерviste, тј. пресуду на основу пропуста туженог да се појави пред судом иако је уредно позван (видети став 34. у горњем тексту). Међутим, према информацијама странака, нема доказа да је ова пресуда постала правоснажна (видети став 20. у горњем тексту). Даље се уочава да, као што је Влада истакла, члан 360. став 3. Закона о облигационим односима прописује да парнични судови не могу, у току поступка пред њима, узимати у обзир рок застарелости уколико дужник није истакао приговор у том смислу (видети став 38. у горњем тексту). Нема назнаке да је у предметном случају дужник/тужени то учинио. Суд најзад примећује да је наведена пресуда Основног суда у Лесковцу та која би се пре могла сматрати изузетком у односу на судску праксу која је већ била усаглашена до фебруара 2010. године, а не обрнуто (видети, *mutatis mutandis*, Томић и други против Црне Горе, бр. 18650/09 и други, став 57., 17. април 2012. године, још није правоснажна).

59. Пето, међутим, без обзира на допис од 16. марта који је припремило Министарство економије и чији је садржај за жаљење, он је био небитан за притужбе подносилаца представки пошто се односи на другачију врсту предмета и, у сваком случају, није никада ни примењен (видети ст. 25 и 26. у горњем тексту).

60. У таквим околностима, не може се рећи, бар у оној мери у којој се ради о подносиоцима представки, да је у односној судској пракси било "дубоких и дуготрајних разлика", нити је то довело до правне несигурности у посматраном периоду. Према томе, Суд сматра да су притужбе подносилаца представки с тим у вези очигледно неосноване и да се морају одбацити у складу са чланом 35. ст. 3 (а) и 4 Конвенције.

61. Суд даље сматра да у светлу овог закључка није неопходно да се донесе одлука о примедби Владе да ли би исте притужбе требало одбацити као преурањене.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 14 КОНВЕНЦИЈЕ

62. Подносиоци представки су се даље жалили због дискриминације на основу Споразума од 11. јануара 2008. године (видети ст. 8 и 21 у горњем тексту). Они су се ту ослонили на члан 14. Конвенције.

63. Суд је ове притужбе упутио Влади према члану 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола број 1.

64. Наведене две одредбе гласе како следи:

Члан 14. Конвенције

"Уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, повезаност с неком националном мањином, имовина, рођење или други статус."

Члан 1. Протокола број 1

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни."

А. Допуштеност

65. Влада је тврдила да би притужбе подносилаца представки требало одбацити као преурањене пошто је решавање по њиховој жалби пред Уставним судом у току.

66. С тим у вези они су се позвали на одлуку Уставног суда Уж. 2901/10 од 17. фебруара 2011. године, приметивши да се у њој положај подносилаца жалбе не пореди са положајем резервиста који су добили накнаду на основу Споразума од 11. јануара 2008. године пошто није било доказа да су подносиоци жалбе икада тражили да закључе споразум ове врсте са Владом (видети став 29. у горњем тексту). Међутим, у бројним другим предметима Уставни суд је стално пресуђивао у корист подносилаца жалби (видети ст. 31 и 32. у горњем тексту).

67. У својим поднесцима пре достављања предметног случаја Влади, подносиоци представки су остали при ставу да, и поред тога што су је употребили, уставна жалба не може, у посебним околностима њиховог предмета, да се сматра делотворним правним средством.

68. Суд подсећа да према члану 35. став 1. Конвенције, он може да се бави неком представком тек пошто су исцрпљена сва домаћа правна средства. Сврха члана 35. је да државама уговорницама пружи прилику да спрече или исправе

наводне повреде против њих пре него што се те тврдње проследе Суду (видети, на пример, *Mifsud protiv Francuske* (одлука) [VV], број 57220/00, став 15., ЕЦХР 2002-VIII). Обавеза исцрпљења домаћих правних средстава захтева од подносиоца представке да нормално користи правна средства која су делотворна, довољна и доступна у погледу повреда његових или њених права према Конвенцији. Да би било делотворно, правно средство мора бити у стању да директно исправи предметно стање ствари (видети *Balogh protiv Mađarske*, број 47940/99, став 30., 20. јул 2004. године).

69. У погледу терета доказивања, на Влади, која тврди да нису исцрпљена домаћа правна средства, је да задовољи Суд да је правно средство било делотворно, доступно и у теорији и у пракси у релевантном тренутку (видети, између осталог, *Vernillo protiv Francuske*, пресуда од 20. фебруара 1991. године, серија А број 198, стр. 11-12, став 27., и *Dalia protiv Francuske*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, *Извештаји* 1998-I, стр. 87-88, став 38.). Једном, када је овај терет доказа задовољен, на подносиоцу представке је да установи да је правно средство које је Влада понудила заправо исцрпљено или да је из неког разлога неадекватно и неделотворно у посебним околностима и да су постојале посебне околности које су њега или њу ослобађале тог захтева (видети *Dankevich protiv Ukrajine*, број 40679/98, став 107., 29. април 2003. године).

70. У вези са правним системима који пружају уставну заштиту основних људских права и слобода, Суд примећује да је, у начелу, на оштећеном појединцу да провери обим те заштите (видети *Винчић и други против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 51.).

71. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује да се притужбе подносилаца представки пред њим односе на дискриминацију која проистиче из Споразума од 11. јануара 2008. године, које се треба разликовати од евентуалних посебних притужби у смислу да је спорна недоследна судска пракса имала за последицу дискриминацију резервиста пред самим парничним судовима (видети, на пример, ст. 31 и 32. у горњем тексту).

72. Даље, према информацијама које су Суду биле доступне, притужбе као што су притужбе подносилаца представки подносиоци жалбе су посебно уложили у предмету Уж. 2901/10, али их је Уставни суд 17. фебруара 2011. године игнорисао, не понудивши никакву суштинску оцену тог питања (видети став 29. у горњем тексту). Заиста, Влада је то признала у својим запажањима, али је остала при ставу да нема доказа да су подносиоци жалбе у тим предметима уопште тражили да закључе споразум као што је Споразум од 11. јануара 2008. године. Међутим, ова тврдња, чак и под претпоставком да је релевантна за подносиоце представки у предметном случају, не извлачи се на основу

чињеница пошто су између Владе и резервиста, генерално, вођени дуготрајни преговори, али без резултата, о проширењу начела прихваћених 11. јануара 2008. године и на све друге, а подносиоци представки лично су јасно показали да се држе овог става тиме што су 26. марта 2009. године покренули парнични поступак (видети ст. 8, 23 и 10 у горњем тексту, тим редом).

73. Најзад, преостала пракса Уставног суда на коју се Влада позвала је ирелевантна пошто се она односи на недоследну судску праксу и/или сваку дискриминацију која произлази само из њене недоследности, или на питања која у потпуности нису везана за ситуацију подносилаца представки у конкретном случају. У сваком случају, чак и у тим случајевима Уставни суд није утврдио никакву дискриминацију (видети ст. 31 и 32. у горњем тексту).

74. У таквим околностима, јасно је да упркос чињеници да "би уставну жалбу требало, у начелу, сматрати делотворним домаћим правним средством у оквиру значења члана 35. став 1. Конвенције у односу на све представке поднете [против Србије] од 7. августа 2008. године" (видети *Винчић и други против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 51.), овај посебан пут накнаде не може се сматрати делотворним у вези са предметима који укључују притужбе као што су притужбе које су истакли подносиоци представки.

75. Суд, због тога, одбацује примедбу Владе с тим у вези. Штавише, он налази да притужбе подносилаца представки нису очигледно неосноване у оквиру значења члана 35. став 3. Конвенције. Није утврђена ниједна друга основа да се оне прогласе недопуштеним. Због тога се оне морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Наводи странака

76. Влада је тврдила да подносиоци представки нису били дискриминисани.

77. Прво, Споразум од 11. јануара 2008. године пре се односио на једну врсту социјалне помоћи него на исплату дневница. Друго, средства Владе су ограничена, због чега је одлучено да се помогне најугроженијим резервистима, тј. онима са пребивалиштем у најнеразвијенијим општинама Србије. Треће, ти резервисти су морали да се одрекну свих њихових захтева у вези са војном службом док су подносиоци представки, као и сва друга лица у њиховој ситуацији, задржали могућност да се обрате парничним судовима ради накнаде.

78. С обзиром на горе наведено, прихватајући да су подносиоци представки заиста били другачије третирани у поређењу са њиховим колегама са пријављеним пребивалиштем у једној од седам општина, Влада је тврдила да је постојало разумно и објективно оправдање за овакво поступање.

79. Као што је већ примећено, запажања подносилаца представки после достављања њиховог предмета Влади поднета су по истеку рока који је Суд одредио. Председник Већа је због тога одлучио, према Правилу 38 став 1. Пословника Суда, да њих не би требало укључити у спис предмета који ће Суд разматрати (видети такође став 20. Практичног упутства о писаним поднесцима). Ажурирање чињеница у спису предмета је међутим дозвољено и оне су прослеђене Влади ради информације.

2. Релевантна начела

80. Суд подсећа да члан 14. допуњава остале материјалне одредбе Конвенције и Протокола, али није самосталан пошто се примењује искључиво у вези са "уживањем права и слобода" заштићених тим одредбама. Примена члана 14. не мора да претпоставља повреду једног од материјалних права према Конвенцији. Довољно је - а такође и неопходно - да чињенице предмета спадају "у оквир" једног или више чланова Конвенције (видети *Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], број 13378/05, став 58., ЕЦХР 2008-). Забрана дискриминације из члана 14. стога превазилази уживање права и слобода које свака држава мора да гарантује према Конвенцији и Протоколима. Она такође важи за она додатна права, која спадају у оквир било ког члана Конвенције, која је држава уговорница добровољно одлучила да их обезбеди. Ово начело је добро утврђено у судској пракси Суда. Оно је први пут изражено у предмету "у вези са одређеним аспектима закона о употреби језика у образовању у Белгији" против Белгије (основаност) (пресуда од 23. јула 1968. године, серија А број 6, став 9.).

81. Суд је такође утврдио у својој судској пракси да само разлике у поступању на основу карактеристике која се може идентификовати, или "положаја", могу да се сведу на дискриминацију у смислу члана 14. (*Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen protiv Danske*, 7. децембар 1976. године, став 56., серија А број 23). Штавише, да би неко питање проистекло из члана 14. мора да постоји разлика у поступању са лицима у аналогним, или релевантно сличним ситуацијама (*D.H. i drugi podnosioci predstavke protiv Republike Češke* [VV], број 57325/00, став 175., ЕЦХР 2007; *Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [W], цитиран у горњем тексту, став 60.). Таква разлика у поступању је дискриминаторна ако за њу не постоји објективно и разумно оправдање, другим речима, ако она не тежи легитимном циљу или ако не постоји разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који се настоји остварити. Државе уговорнице уживају простор за процену у оцени да ли и у ком обиму разлике у иначе сличним ситуацијама оправдавају другачије поступање (*Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], цитиран у горњем тексту, став 60.).

3. Оцена Суда

(а) Примена члана 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола број 1

82. Суд примећује да су дневнице подносилаца представки званично признате као неизмерена новчана обавеза Тужене државе из 1999. године (видети став 6. у горњем тексту). Суд такође примећује да су исплате на које се позива у Споразуму од 11. јануара 2008. године, тј. искључење подносилаца из тог споразума, саме по себи повезане са поменутим правом (видети ст. 8 и 21. у горњем тексту). Према томе, произлази да се притужбе подносилаца представки односе на права која су "довољно новчане" природе да спадају у оквир члана 1. Протокола број 1 (видети, *mutatis mutandis*, *Willis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, број 36042/97, став 36., ЕЦХП 2002-IV).

83. Суд даље сматра да, пошто су подносиоци представки наводно дискриминисани по основу разлике обухваћене чланом 14. Конвенције, наиме на основу њиховог пријављеног пребивалишта (видети, *mutatis mutandis*, *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], број 42184/05, став 66., ЕЦХП 2010), та одредба се мора такође применити на њихове притужбе.

(б) Сагласност са чланом 14. Конвенције узето заједно са чланом 1 Протокола број 1

84. Суд примећује да су исплате на које се односи Споразум од 11. јануара 2008. године и које је Влада потврдила 17. јануара 2008. године, јасно дневнице, а не социјална помоћ додељена угроженим лицима. У том смислу Суд у потпуности подржава оцену које је дала Повереница за заштиту равноправности описану у ставу 23. у горњем тексту.

85. Даље, наведени Споразум предвиђао је да је резервистима са територија општина Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце загарантована постепена исплата дела њихових права. Ове општине су очигледно изабране због њиховог "статуса неразвијених", што подразумева социјалну угроженост резервиста. Сами резервисти, међутим, нису били у обавези да приложе ниједан доказ из кога би се утврдило њихово имовно стање, односно, социјална угроженост, док подносиоци представки у предметном случају, као и сви други резервисти без пријављеног пребивалишта у овим општинама, нису могли да добију помоћ према Споразуму, тј. накнадној одлуци Владе којом га потврђује, *независно од њихових средстава*. Стога, иако се приговор Владе у смислу ограничених средстава не узима олако, у контексту постојања "легитимног циља", њен одговор на читаву ситуацију био је произвољан (видети став 23. у горњем тексту).

86. Најзад, сугестија Владе да су, за разлику од резервиста са пребивалиштем у једној од наведених седам општина, подносиоци представки имали прилику

да се обратe парничним судовима ради накнаде је окретање у круг, пошто су подносиоци представки управо покушали да то ураде, али узалуд.

87. С обзиром на горе наведено и без обзира на простор Државе за процену, Суд не може а да не закључи да није било "објективног и разумног оправдања" за другачији третман подносилаца представки само на основу њиховог пребивалишта. Према томе, дошло је до повреде члана 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола број 1.

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1 ПРОТОКОЛА БРОЈ 12

88. Притужбе подносилаца представки због дискриминације Суд је такође доставио Влади према члану 1. Протокола број 12.

89. Међутим, с обзиром на оно што је утврдио према члану 14. у горњем тексту, Суд ове притужбе проглашава допуштеним, али сматра да се њихова основаност не мора разматрати посебно (видети, *mutatis mutandis*, *Savez crkava "Riječ života" i drugi protiv Hrvatske*, број 7798/08, ст. 114 и 115., 9. децембар 2010. године).

V. ЧЛАН 41 КОНВЕНЦИЈЕ

90. Члан 41. Конвенције прописује:

"Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

91. Сваки подносилац представке тражио је 3.000 евра на име претрпљене материјалне и нематеријалне штете, као и 250 евра за настале трошкове у вези са поступком пред Судом. Подносиоци представки су такође приметили да би се предметни парнични поступак могао поновити (видети став 35. у горњем тексту).

92. Влада је тврдила да су ови захтеви закаснили.

93. Суд примећује да су захтеви подносилаца представки за правичну накнаду наведени на обрасцу представке, али да су заправо само поновљени (достављени поштом) 5. марта 2012. године, четири дана по истеку рока да се то уради, који је одредио сам Суд пошто је добио почетна запажања Владе. Према томе, подносиоци представки нису поштовали Правило 60 ст. 2 и 3. Пословника Суда, а ни став 5. Практичног упутства о захтевима за правичну накнаду, који, у релевантном делу, предвиђа да ће Суд "такође одбацити захтеве наведене на обрасцу представке који међутим нису поновљени у

одговарајућој фази поступка и захтеве поднете ван рока". Захтеви подносилаца представки за правичну накнаду се због тога морају одбити.

VI. ПРИМЕНА ЧЛАНА 46 КОНВЕНЦИЈЕ

94. Члан 46. Конвенције прописује:

"1 Високе стране уговорнице се обавезују да се повинују правоснажној пресуди Суда у сваком предмету у коме су странке.

2 Правоснажна пресуда Суда се доставља Комитету министара који надгледа њено извршење."

95. С обзиром на ове одредбе, произлази, између осталог, да пресуда којом Суд налази повреду намеће држави законску обавезу да не само исплати додељене суме подносиоцима представки путем правичне накнаде, већ и да изабере, уз надзор Комитета министара, опште и/или, према случају, појединачне мере које ће бити усвојене у домаћем правном систему да би се окончала повреда коју је Суд утврдио и да исправи, колико је могуће, њено дејство (видети *Scozzari i Giunta protiv Italije* [VV], бр. 39221/98 и 41963/98, став 249., ЕЦХП 2000-VIII).

96. С обзиром на горе наведено, као и на више од 3.000 представки тренутно пред Судом којима се поставља исто питање дискриминације (директно или индиректно), Тужена држава мора, у року од шест месеци од датума када ова пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, предузети све одговарајуће мере да обезбеди исплату предметних дневница без дискриминације свима онима који на њих имају право. Подразумева се да у вези са тим може бити неопходна одређена разумна и брза чињенична и/или административна верификација.

97. У вези са сличним представкама које су већ поднете Суду, Суд одлучује да одложи њихово разматрање у наведеном периоду. Ова одлука не штети овлашћењу Суда да у сваком тренутку прогласи недопуштеном било који такав предмет или да га скине са листе случајева у складу са Конвенцијом.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД

1. одлучује једногласно да представке здружи;
2. проглашава већином гласова притужбе по члану 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола број 1, као и притужбе према члану 1. Протокола број 12, допуштеним;
3. проглашава једногласно преостале притужбе недопуштеним;

4. *утврђује* гласовима 6 према 1 да је дошло до повреде члана 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола број 1;

5. *утврђује* једногласно да нема потребе да се притужбе према члану 1. Протокола број 12 посебно разматрају;

6. *утврђује* гласовима 6 према 1 да Тужена влада мора, у року од шест месеци од датума када ова пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, предузети све одговарајуће мере да обезбеди исплату предметних ратних дневница без дискриминације свима онима који на њих имају право, при чему се подразумева да у вези са тим може бити неопходна одређена разумна и брза чињенична и/или административна верификација.;

7. *одлучује* већином гласова да одложи, у периоду од шест месеци од датума када ова пресуда постане правоснажна, све сличне представке које су већ поднете Суду, без штете за овлашћење Суда да у сваком тренутку прогласи недопуштеним сваки такав предмет или да га скине са листе случајева у складу са Конвенцијом;

8. *Одбија* једногласно захтеве подносилаца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 28. августа 2012. године, у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Françoise Elens-Passos	Françoise Tulkens
Заменик секретара	Председник

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилем 74 став 2. Пословника Суда, одвојено мишљење судије Сајо приложено је уз ову пресуду.

Ф.Т.

Ф.Е.П.

ДЕЛИМИЧНО САГЛАСНО И ДЕЛИМИЧНО ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ САЈО

Потпуно сам сагласан са колегама у вези са њиховим закључком да се притужбе због наводне повреде члана 6. став 1. Конвенције морају одбацити. Међутим, са жаљењем морам да издвојим мишљење о повреди члана 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола број 1. Гласао сам против допуштености притужбе поднете с тим у вези, делимично с обзиром на чињенице утврђене у контексту допуштености притужбе према члану 6. став 1.

Жалба подносилаца представке налази се пред Уставним судом. У односу на Србију уставна жалба сматра се углавном делотворним правним средством које би требало исцрпети (*Винчић и други против Србије*, бр. 44698/06 и друге, децембар 2009. године). У том предмету Суд је навео да би "уставну жалбу требало у начелу сматрати делотворним домаћим правним средством... у односу на све подносиоце представки" (став 51.). У постојећој пресуди наводи се наводи да је на Влади да докаже да је да правни лек - уставна жалба била делотворна у релевантном тренутку. Овај став занемарује чињеницу да је у предмету *Винчић* тај терет промењен. Штавише, не може се доказати негативно. Као што је Влада показала, Уставни суд се бавио одлукама у вези са другим резервистима, с обзиром на недоследност судске праксе. У предмету у коме је одлука донета 17. фебруара 2011. године у коме су се подносиоци представке такође позвали на дискриминацију (став 29.), Уставни суд је прихватио да се притужба може односити на право на једнаку заштиту, али је сматрао да је ствар застарела. Ово се односи како на захтеве на основу члана 6. став 1, као и на захтеве на основу чл. 14. у вези са чланом 1. Протокола број 1.

Изгледа да је Суд мишљења да је Споразумом из 2008. године о исплати неким групама резервиста створено право на које се не може применити рок застаревања. Наравно, правна природа Споразума и могућност његове примене на подносиоце представки су питања која се блиско односе на питања тумачења домаћег права. Није на међународном суду да нуди своје тумачење овог права у одсуству домаћег тумачења, посебно имајући у виду да Уставни суд разматра ово питање.

Чак и ако претпоставимо да је представка допуштена, нисам сигуран да се члан 14. може применити, пошто у предметном случају нема права на имовину које би иницирало примену члана 14. У ставу 82. Суд констатује да су "дневнице подносилаца представки званично признате као преостала обавеза државе из 1999. године (видети став 6. у горњем тексту)", и наводи да се притужбе подносилаца представки тичу права која су "довољно новчане" природе да спадају у оквир члана 1. Протокола број 1 (видети, *mutatis mutandis*, *Willis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, број 36042/97, став 36., ЕЦХП 2002-IV). У предмету *Willis*, међутим, износ и услови примењивости законски дефинисане помоћи нису оспорени, већ само да подносилац представке на њу није имао право по основу дискриминације. Предметни случај је другачији. "Захтев" може представљати "имовину" у смислу члана 1. Протокола број 1 ако је довољно утврђен да се може извршити (*Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9. децембар 1994. године, став 59., серија А број 301-Б). Ниједан суд никада није у корист подносилаца усвојио тужбени захтев, чије право остаје непризнато; нити они имају признат посебан захтев које није извршен само због застарелости. Ниједан суд није признао неки одређени захтев.

Првостепени суд је само признао да тужбени захтев има правну природу захтева за накнаду штете, али није могао да одлучи о његовој основаности (наиме, да ли су подносиоци представки имали право на дати износ накнаде или не), због тога што је био спречен да то учини услед исправног става о наступању застарелости. Стога, захтев подносилаца представке за накнаду штете остаје спекулативан.

Може се, наравно, тврдити да су подносиоци представки имали легитимно очекивање према Споразуму. У том контексту, најмање доказиво, рок застарелости се не би применио. У том случају, међутим, Суд би требало да сачека на правоснажну пресуду Уставног суда, такође с обзиром на чињеницу да у оној мери у којој је Споразум важио за подносиоце представки (предмет спора), сигурно га је требало спровести постепено. Постоји радна група са задатком да обради захтеве свих резервиста, мада није јасно да ли је та група задужена да поступа *ex gratia* или да признаје одређене захтеве. С обзиром на *prima facie* повољније поступање са захтевима неких других резервиста, потпуно уважавам и разумем став мојих колега, али сматрам да је у околностима овог случаја, чак и с обзиром на узнемирујућа одуговлачења, требало да превагне принцип супсидијарности.

Прилог

Број	Представка број	Име подносиоца представке Датум рођења Пребивалиште
1.	17153/11	Бобан ВУЧКОВИЋ 27/09/1971 Ниш
2.	17157/11	Љубиша ВЕЛИЧКОВИЋ 24/08/1954 Село Прва Кутина
3.	17160/11	Игор ВЕЛИЧКОВИЋ 10/06/1979 Ниш
4.	17163/11	Саша ГРОЗДАНОВИЋ 29/04/1975 Нишка Бања
5.	17168/11	Драган

		ГРОЗДАНОВИЋ 05/12/1967 Нишка Бања
6.	17173/11	Љубиша МИЛОШЕВИЋ 03/10/1959 Ниш
7.	17178/11	Миодраг НИКОЛИЋ 29/02/1956 Нишка Бања
8.	17181/11	Синиша МИЛОШЕВИЋ 03/10/1958 Ниш
9.	17182/11	Грујица МАРКОВИЋ 25/06/1965 Ниш
10.	17186/11	Радомир ТОДОРОВИЋ 15/07/1958 Нишка Бања
11.	17343/11	Дејан ЗДРАВКОВИЋ 19/11/1971 Сићево
12.	17344/11	Марјан МИТИЋ 10/02/1969 Ниш
13.	17362/11	Бранислав МИЛИЋ 15/08/1944 Ниш
14.	17364/11	Мирослав СТОЈКОВИЋ 01/09/1947 Доњевац
15.	17367/11	Дејан СЕКУЛИЋ 09/08/1970 Нишка Бања
16.	17370/11	Славољуб ЛУЋКОВИЋ 24/06/1955 Ниш
17.	17372/11	Горан ЛАЗАРЕВИЋ 17/08/1970 Ниш
18.	17377/11	Горан МИТИЋ 15/02/1979 Ниш
19.	17380/11	Петар АДАМОВИЋ 02/08/1952 Ниш
20.	17382/11	Радисав ЗЛАТКОВИЋ 12/04/1952

		Ниш
21.	17386/11	Јован РАНЂЕЛОВИЋ 25/02/1944 Ниш
22.	17421/11	Братислав МАРКОВИЋ 26/05/1949 Нишка Бања
23.	17424/11	Десимир МАРКОВИЋ 08/07/1965 Ниш
24.	17428/11	Ћаслав СПАСИЋ 21/02/1960 Ниш
25.	17431/11	Љубиша НИКОЛИЋ 05/12/1958 Село Јелашница
26.	17435/11	Драган ЂОРЂЕВИЋ 19/02/1957 Нишка Бања
27.	17438/11	Радиша ЋИРИЋ 10/02/1958 Нишка Бања
28.	17439/11	Синиша ПЕШИЋ 31/10/1961 Ниш
29.	17440/11	Бобан ЦВЕТКОВИЋ 28/08/1967 Нишка Бања
30.	17443/11	Горан ЈОВАНОВИЋ 15/01/1965 Суви До